

SYLABUS**DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2023–2026
rok akademicki 2023/2024****1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE**

nazwa przedmiotu	Arcydzieła literatury powszechnej (XVII–XIX/do 1822 r.)
kod przedmiotu	IC1/17
nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Instytut Polonistyki i Dziennikarstwa
nazwa jednostki realizującej przedmiot	Zakład Literatury Staropolskiej i Polskiego Oświecenia
kierunek studiów	filologia polska
poziom studiów	studia pierwszego stopnia
profil	Ogólnoakademicki
forma studiów	studia stacjonarne
rok i semestr studiów	pierwszy rok, drugi semestr
rodzaj przedmiotu	Wykład
język wykładowy	Polski
koordynator	prof. dr hab. Marek Nalepa
imię i nazwisko osoby prowadzącej	dr hab. prof. UR Jolanta Kowal, dr hab. prof. UR Roman Magryś, prof. dr hab. Marek Nalepa

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

semestr (nr)	wykl.	ćw.	konw.	lab.	sem.	ZP	prakt.	inne (jakie?)	liczba pkt. ECTS
2	15								1

1.2. Sposób realizacji zajęć

x zajęcia w formie tradycyjnej
zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

1.3. Forma zaliczenia przedmiotu (z toku)

zaliczenie z oceną

2.WYMAGANIA WSTĘPNE

Znajomość literatury staropolskiej oraz arcydzieł literatury powszechnej (do epoki baroku włącznie) na poziomie studiów stacjonarnych z filologii polskiej pierwszego stopnia.

3.CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1.Cele przedmiotu

C1	Przyswojenie treści i problematyki arcydzieł literatury europejskiej z XVII i XVIII wieku.
C2	Rozwijanie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich obcego pochodzenia z epok dawnych.
C3	Czerpanie wartości z różnych tekstów kultury europejskiej.

3.2.Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	odniesienie do efektówkierunkowych
EK_01	Student/ka rozróżnia i w sposób poprawny wykorzystuje terminologię teoretyczno- i historycznoliteracką niezbędną w procesie analizy i interpretacji dzieł literackich omawianych podczas wykładu.	K_W03
EK_02	Student/ka rozumie treść tekstów barokowych i oświeceniowych w kontekście wskazanej literatury przedmiotu; przywołuje ich polskie analogie.	K_W08 K_W12
EK_03	Student/ka analizuje treść tekstów literackich odpowiednio do ich immanentnych właściwości oraz stosownych kontekstów.	K_U06
EK_04	Student/ka podaje krytycznemu oglądowi dzieła literackie z XVII i XVIII wieku w ujęciu komparatystycznym.	K_U07
EK_05	Student/ka jest zorientowany/a na pogłębienie wiedzy zdobytej podczas wykładów z literatury powszechnej.	K_K02

3.3.Treści programowe

A. Problematyka wykładu

treści merytoryczne
Przyczyny załamania się renesansowego optymizmu [odkrycia naukowe, doświadczenia

<p>historyczne, wewnętrzne prawidłowości sztuki]. Manieryzm – definicja zjawiska [styl sztuki i literatury, postawa duchowa]. Najbardziej rozdarci bohaterowie literaccy: Hamlet, Don Juan, Don Kichot, Faust – Marlowa. Poetyka konceptyzmu [Tesauro, Gracian, Sarbiewski]. Renesans i barok – podobieństwa i różnice, miejsce w procesie historycznoliterackim.</p>
<p>Poezja metafizyczna siedemnastego wieku. Twórczość Johna Donne'a, Thomasa Traherne, George Herberta. Angielska poezja metafizyczna początku siedemnastego wieku i polska poezja religijna przełomu renesansu i baroku [M. Sęp-Szarzyński, S. Grochowski, S. Grabowiecki]. Purytanizm angielski. John Milton – największy epicki poeta nowoczesnej Anglii. Kompozycja <i>Raju utraconego</i>. Geneza grzechu. Szatan i Chrystus Milтона. Geografia fantastyczna Kosmosu i zaświatów. Doktryna religijna jansenizmu. Pascal i jego niezrealizowany plan wielkiej apologii chrześcijaństwa. Egzaltacja i mistyczny erotyzm Anioła Ślązaka. Jakub Boehme i jego dynamiczna koncepcja Boga.</p>
<p>Siedemnastowieczny klasycyzm francuski. Periodyzacja i geneza: Malherbe – reformator języka i poezji, zasługi Akademii Francuskiej dla siedemnastowiecznej kultury francuskiej, powstanie wykwińskiego towarzystwa – pierwszych salonów intelektualnych, racjonalizm Kartezjusza. Główne tezy <i>Rozprawy o metodzie</i> i <i>Traktatu o namiętnościach</i>. Bajkopisarstwo Jeana de La Tragedia P. Corneille i J. Racine'a – poetyka, walka namiętności i woli, typy postaci. Molier – najwybitniejszy twórca komedii nowożytnej [komedia charakterów, bohaterowie, komizm, doktryna moralna, język i styl]. <i>Sztuka poetycka</i> N. Boileau – manifest doktryny estetycznoliterackiej europejskiego klasycyzmu. <i>Pulpit</i> i jego związki z polskimi poematami heroikomicznymi czasów stanisławowskich. Spór starożytników z nowożytnikami.</p>
<p>Odrębność kulturowa oświecenia. Oświecenia na Zachodzie Europy. Determinanty społeczno-polityczne i kulturowe epoki. Genealogia duchowa XVIII wieku [filozofia angielska, Bayle, Fontenelle]. Główne prądy filozoficzne: opozycje między racjonalizmem a sensualizmem oświeceniowym. Ogólna charakterystyka oświecenia jako formacji kulturowej. Wewnętrzne opozycje i heterodoksje między prądami literackimi oświecenia. Wpływy i zależności między oświeceniem na Zachodzie a polskim piśmiennictwem lat 1740–1830.</p>
<p>Wielka Encyklopedia Francuska i jej twórcy. Prymat natury, programowy ateizm, laicka moralność w twórczości Denisa Diderota. Satyryczny obraz Francji w <i>Listach perskich</i> Monteskiusza. Antyklerykalizm w <i>Traktacie o tolerancji</i> Woltera. Tożsamość gatunkowa powiastki filozoficznej na przykładzie <i>Kandydat</i> i <i>Micromegas</i>. Istota wolterianizmu i jego recepcja w Polsce. Główne tezy światopoglądu Jana Jakuba Rousseau. <i>Wyznania</i> i początek nurtu osobistego w literaturze europejskiej.</p>
<p>Początki regularnego czasopiśmiennictwa w Anglii i związany z tym rozwój powieści. Daniel Defoe – pionier europejskiego dziennikarstwa i jego twórczość prozatorska. Krytyka obyczajowości angielskiej w <i>Podróżach Guliwera</i>. Kunszt epistolograficzny w <i>Pameli</i> i <i>Klarysie</i> Samuela Richardsona. Pierwsza europejska „powieść drogi” [H. Fielding, <i>Historia Toma Jonesa</i>]. „Najdziwniejsza powieść świata” – <i>Życie i myśli Jaśnie Wielmożnego Tristama Shandy</i> Laurence Sterna. Wędrowka po kraju uczuciowości, pamięci i fantazji w <i>Podróży sentymentalnej przez Francję i Włochy</i>. Początki i rozwój powieści gotyckiej [Walpole, Radcliffe, Lewis]. Osiemnastowieczna powieść francuska. Nowy typ uczuciowości w <i>Nowej Heloizie</i> Jana Jakuba Rousseau. Galeria portretów, realizm, pikareizm <i>Przypadków Idziego Blasa</i> Lesage'a. Powieść psychologiczna i czułościowa Marivaux i Prevosta. Sielanka powieściowa Bernardina de Saint-</p>

Pierre [Paweł i Wirginia]. *Niebezpieczne związki* – ostatnie arcydzieło libertynizmu europejskiego. Demaskatorska powieść Diderota [Zakonnica] – krytyka życia klauzulowego. Nowa jakość prozy powieściowej Markiza de Sade.

Poezja angielska XVIII wieku. Egoizm i występki jako siły napędowe postępu cywilizacyjnego w *Bajce o pszczołach* Bernarda de Mandeville. Nowy typ krajobrazu w *Lesie wiodorskim* Aleksandra Pope'a. *Wiersz o człowieku* – osiemnastowieczny manifest światopoglądu deistycznego. Na przedprożu nowej estetyki: liryczność subtelna, ulotna i czuła w *Porach roku* Jamesa Thomsona, nowe tchnienie tajemnicy i smutku w *Myślach nocnych* Edwarda Younga i w odach Williama Collinsa, namiętność i melancholia w wierszach Thomasa Graya, mistyfikacje poetyckie Jamesa Macphersona, ballady Thomasa Chattertona, zespolenie pierwiastka ludowego z narodowym w poezji Roberta Burnsa, wizje poetyckie Williama Blake'a.

Okres „burzy i naporu”. Nacjonalizm Johanna Gottfrieda Herdera. Wątki średniowieczne w prozie Krzysztofa Marcina Wielanda. Życie i twórczość Johanna Wolfganga Goethego. Bohater werterowski i faustowski. Akcenty rewolucji społecznej w *Zbójcach* Fryderyka Schillera. Antyfeudalizm *Intrygi i miłości*. Prekursorski charakter ballad *Nurek* i *Rękawiczka*. Dramat *Natan mędrzec* Gottholda Ephraima Lessinga głosem o asymilację Żydów w społecznościach chrześcijańskich i o tolerancję religijną. Twórczość poetycka i prozatorska Jeana Paula [Johanna Pawła Fryderyka Richtera] oraz Fryderyka Hölderlina.

3.4. Metody dydaktyczne

wykład problemowy, wykład z prezentacją multimedialną

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1. Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

symbol efektu	metody oceny efektów uczenia się	forma zajęć dydaktycznych
EK_01 EK_02 EK_03 EK_04 EK_05	Egzamin ustny zdawany łącznie z egzaminem z przedmiotu Literatura oświecenia. Z trzech wylosowanych przez Studenta/kę pytań jedno dotyczy dzieł kanonicznych literatury powszechnej XVII i XVIII wieku.	wykład

4.2. Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Frekwencja na zajęciach – 10 % oceny ostatecznej.

Ocena z egzaminu ustnego – 90% oceny ostatecznej:

- nieznajomość treści i problematyki ponad 50% utworów literackich omawianych podczas wykładów – ocena niedostateczna,

- znajomość od 55% do 70% treści i problematyki utworów omawianych podczas wykładów – ocena dostateczna,
- znajomość od 75% do 90% treści i problematyki utworów omawianych podczas wykładów – ocena dobra,
- znajomość w 100% lub blisko 100% treści i problematyki utworów omawianych podczas wykładów – ocena bardzo dobra.

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

forma aktywności	średnia liczba godzinna zrealizowanie aktywności
godziny z harmonogramu studiów	15
inne z udziałem nauczyciela akademickiego (udział w konsultacjach, egzaminie)	2
godziny niekontaktowe – praca własna studenta (opanowanie zagadnień objętych egzaminem, czytanie lektur)	13
SUMA GODZIN	30
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	1

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	nie dotyczy
zasady i formy odbywania praktyk	

7. LITERATURA

Literatura podstawowa
Caron de Beaumarchais P.A., <i>Wesele Figara. Komedia w 5 aktach</i> , tłum. i wstęp T. Żeleński (Boy), Warszawa 1951.
Corneille P., <i>Cyd. Tragikomedia</i> , tłum. J.A. Morsztyn, wstęp i komentarz J. Kwaśniakowa, Wrocław 1988.
Diderot D., <i>Kubuś Fatalista i jego pan</i> , tłum. i wstępem opatrzył T. Żeleński (Boy), Warszawa 1957.
Choderlos de Laclos P.A., <i>Niebezpieczne związki</i> , tłum. i wstęp T. Żeleński (Boy), Warszawa 1960.
La Fontaine J., <i>Bajki</i> , tłum. S. Komar, wstęp L. Łopatyńska, Wrocław 1954, BN II/60.
Goethe J.W., <i>Cierpienia młodego Wertera</i> , tłum. L. Staff, oprac. O. Dobijanka-Witczakowa, Wrocław 1975, BN II/22.
Macpherson J., <i>Pieśni Osjana</i> , tłum. S. Goszczyński, przekład zweryfikował i oprac.

J. Strzetelski, Wrocław 1980, BN II/202.

Molière, *Świętoszek (Tartuffe). Komedia w 5 aktach*, tłum. i oprac. T. Żeleński (Boy), Wrocław 1976, BN II/40 – lub wyd. nast.

Pascal B., *Myśli*, tłum. T. Żeleński (Boy), Warszawa 1968 – lub wyd. następne [wybrane fragmenty].

Racine J., *Tragedie*, wstęp M. Brahmer, Warszawa 1958 [tu: *Fedra*, tłum. T. Żeleński (Boy)].

Rousseau J.J., *Wyznania*, tłum. T. Żeleński (Boy), oprac. E. Rzadkowska, Wrocław 1978, BN II/192.

Swift J., *Podróże Guliwera do wielu odległych narodów świata*, tłum. M. Słomczyński, postłowie J. Kydryński, Kraków 1979.

Schiller F., *Zbójcy. Dramat w 5 aktach*, tłum. F. Konopka, oprac. O. Dobijanka, Wrocław 1964, BN II/30.

Voltaire, *Powiastrki filozoficzne*, tłum. T. Żeleński (Boy), Warszawa 1971 [tu: *Kandyd*].

Literatura uzupełniająca [do wyboru trzy teksty]

Antologia angielskiej poezji metafizycznej XVII stulecia, wybór, tłum., wstęp i oprac. S. Barańczak, Warszawa 1992 [tu: J. Donne i G. Herbert].

Calderon de la Barca P., *Życie snem*, imitował J.M. Rymkiewicz, [w:] tegoż, *Dramaty*, postłowie Z. Czerny, Kraków 1975.

Defoe D., *Przypadki Robinsona Crusoe*, tłum. J. Birkenmajer, t. 1–2, Warszawa 1971.

Diderot D., *Zakonnica*, tłum. W. Rogowicz, Warszawa 1985.

Félix de Vega Carpio L., *Owczę źródło*, tłum. L. H. Morstin, wstęp i komentarz M. Strzałkowa, Wrocław 1954, BN II/37.

Fielding H., *Historia życia Toma Jonesa czyli dzieje podrzutka*, tłum. A. Bidwell, t. 1–2, Warszawa 1966 – lub wyd. następne.

Goethe J.W., *Herman i Dorota*, tłum. R. Kołoniecki, wstęp i objaśnienia F. Witczak, Wrocław 1964, BN II/51.

Lesage A.R., *Przypadki Idziego Blasa*, tłum. J. Rogoziński, wstęp J. Parvi, Warszawa 1959.

Lessing G.E., *Natan mędrzec. Poemat dramatyczny w 5 aktach*, tłum. A. Szczerbowski, wstęp i przypisy O. Dobijanka, Wrocław 1963, BN II/140.

Lewis M.G., *Mnich. Powieść*, tłum, wstęp i objaśnienia Z. Sinko, Wrocław 1964, BN II/139.

Marivaux Carlet de Chamblain P., *Komedie*, tłum. T. Żeleński (Boy), t.1, Kraków 1917 – lub wyd. następne [tu: *Igraszki trafu i miłości*].

Milton J., *Raj utracony*, tłum. M. Słomczyński, postłowie J. Strzelecki, Kraków 1986.

Montesquieu Ch.L., *Listy perskie*, tłum. i wstęp T. Żeleński (Boy), Warszawa 1979.

Poeci języka angielskiego, wybór i oprac. H. Rzeczkowski, J.S. Sito, J. Żuławski, t. 1–3, Warszawa 1969–1974 [tu: A. Pope, J. Thomson, E. Young, W. Collins, T. Gray, R. Burns, W. Blake].

Pope A., *Porwany lok. Poemat heroikomiczny*, tłum. i postłowie opatrzył J. Kydryński, Kraków 1982.

Prévost d'Exilles A.F., *Historia Manon Lescaut i kawalera des Grieux*, tłum. i wstęp T. Żeleński (Boy), przypisy i aneks J. Gałuszka, Warszawa 1959.

Rousseau J.J., *Marzenia samotnego wędrowca*, tłum. i oprac. E. Rzadkowska, Wrocław 1983,

BN II/212.

Rousseau J.J., *Nowa Heloiza*, tłum. i oprac. E. Rządowska, Wrocław 1962, BN II/136.

de Sade D.A.F., *Justyna czyli nieszczęścia cnoty*, tłum. M. Bratuń, Łódź 1987.

Schiller F., *Intryga i miłość*, tłum. A.M. Swinarski, oprac. O. Dobijanka-Witczakowa, Wrocław 1976, BN II/183.

Sterne L., *Podróż sentymentalna przez Francję i Włochy*, tłum. A. Glinczanka, oprac. Z. Sinko, Wrocław 1973.

Walpole H., *Zamek w Otrando. Opowieść gotycka*, tłum. M. Przymanowska, Kraków 1974.

Voltaire, *Traktat o tolerancji*, tłum. Z Ryłko i A. Sowiński, postłowie Z. Ryłko, Warszawa 1988.

oprac. Marek Nalepa

akceptacja kierownika jednostki lub osoby upoważnionej